

ΚΥΨΕΛΗ

ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ ΕΚΛΕΚΤΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: ΑΡΧΙΜ. ΧΡΙΣΤ. ΑΘ. ΚΑΛΥΒΑΣ ΙΕΡΟΚΗΡΥΞ

26

ΝΗΣΤΕΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑ ΘΕΟΥ

★ ΑΝΩ ΓΛΥΦΑΔΑ ΑΤΤΙΚΗΣ, ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1961 ★

Τοῦ Μεγάλου Βασιλείου

ΠΕΡΙ ΝΗΣΤΕΙΑΣ

Ἐπιθυμῶ σήμερα νὰ σᾶς μιλήσω γιὰ τὴ νηστεία. Καθὼς ξεύρετε, ὅταν οἱ στρατηγοὶ βάζουν στὴ γραμμὴ τὸ στρατό, πρὶν ἀρχίσῃ ἡ μάχη χρησιμοποιοῦν λόγια μιᾶς γλυκειᾶς παροτρύνσεως. Καὶ τὰ λόγια αὐτὰ ἔχουν τέτοια δύναμι, ὥστε νὰ ἐνθουσιάζουν τὶς ψυχές, καὶ νὰ κάνουν τοὺς στρατιώτας νὰ περιφρονοῦν τὸ θάνατο. Ἀλλὰ καὶ οἱ γυμνασταὶ καὶ προπονηταὶ τῶν ἀθλητῶν ποὺ θὰ λάβουν μέρος στοὺς ἀγῶνας στὸ στάδιο δημοσίᾳ, πρὶν ἀρχί σουν τοὺς λένε πὼς γιὰ τὰ στεφάνια ποὺ τοὺς περιμένουν πρέπει νὰ κοπιάσουν. Ἔτσι πολλοὶ πείθονται μὲ τὴν ἐλπίδα μιᾶς ἐνδόξου νίκης καὶ ἀμοιβῆς νὰ παραβλέπουν τὰς σωματικὰς κοπώσεις. Καὶ ἐγὼ τώρα βρίσκομαι ἀπέναντί σας στὴν ἴδια θέσι. Σεῖς εἶσθε στρατιῶτες τοῦ Χριστοῦ παρατεταγμένοι καὶ ἕτοιμοι νὰ δώσετε μαζί μου μάχη, ἐφ' ὅσον ἔχει κηρυχθῆ ὁ πόλεμος κατὰ τῶν ἀοράτων ἐχθρῶν. Εἶσθε ἀγωνισταὶ τῆς εὐσεβείας καὶ σᾶς περιμένουν στεφάνια ἀρετῆς καὶ πρέπει, γιὰ τὴν ἀπόκτησί τους, νὰ προηγηθῇ ἄσκησις, μιὰ ἐγκράτεια. Γι' αὐτὸ καὶ 'γὼ θὰ κάμω ὅ,τι καὶ οἱ στρατηγοὶ στοὺς παρατεταγμένους πρὸ τῆς μάχης σρατιώτας: θὰ σᾶς μιλήσω μὲ λόγια παραινετικὰ γιὰ νὰ πιτύχουμε τὴν πνευματικὴ νίκη.

Ἐκ τῶν προτέρων σᾶς λέγω πὼς οἱ Ἄγγελοι κάθε ἡμέρα ἐγγράφουν στὸ βιβλίο τους ἐκείνους πού, σὰν μέλη τῆς Ἐκκλησίας, νηστεύουν. Πρόσεξε μήπως γιὰ μιὰ μικροευχαρίστησι γαστριμαργικὴ δὲν περιληφθῇς στὸν κατάλογο τῶν Ἀγγέλων καὶ ζημιωθῇς. Ἂν δὲν σὲ γράψῃ στὸ στρατολογικὸν ἐκεῖνον κατάλογο ὁ Ἄγγελος, ἐσὺ θὰ θεωρηθῇς λιποτάκτης καὶ θὰ περάσῃς ἀπὸ δίκη. Εἶναι μικρότερος ὁ κίνδυνος τοῦ νὰ ἐλεγχθῇ ἕνας ὡς δειλὸς τὴν ὥρα τῆς μάχης, παρὰ νὰ φανῇ πὼς πετᾷ τὸ πνευματικὸν ὅπλο τῆς νηστείας. Εἶσαι πλούσιος; Πρόσεξε μὴ περιφρονήσῃς τὴ νηστεία καὶ γίνῃς ἀκατάδεκτος ὅταν πρέπει νὰ καθίσῃ στὸ τραπέζι σου. Πρόσεξε μὴ τὴν διώξῃς καὶ ἀπ' τὸ σπίτι σου προσβλητικὰ ἐπειδὴ εἶσαι βουτηγμένος ἐσὺ στὴν καλοπέρασι, μήπως κάποτε σὲ καταγγείλῃ ἐνώπιον τοῦ Νομοθέτου ποὺ καθιέρωσε τὴ νηστεία σὰν νόμο καὶ σὲ καταδικάσῃ κατ' ἀντίθετη

Σὲ διεκδικεῖ νὰ σὲ πάρῃ ἀπὸ κοντά μου ἡ μέθη, λὲς καὶ εἶσαι ζῷον. Καὶ δίκηο ἔχει νὰ μὴ σ' ἐγκαταλείψῃ, γιατί, ἁπλούστατα ἔχει τὸ πιστοποιητικὸ τῆς κυριότητος ἐπάνω σου, ὅπως εἶναι ἡ δσμὴ τοῦ κρασιοῦ ποὺ μένει σὲ σένα, ὅπως μένει στὸ πήλινο ἀγγειό.

Τίνος διδασκάλου ἡ παρουσία δὲν σταματᾷ αὐτοστιγμεὶ τὸ θόρυβο τῶν παιδιῶν, ὅσον ἡ νηστεία ποὺ σὰν ἐφαρμοσθῇ καταστέλλει τὸ θόρυβο ὁλοκλήρου πόλεως. Εἶδες νὰ γεννήσῃ ποτὲ ἡ νηστεία κανένα αἰσχρολόγο; Ὑπάρχει ἀνήθικος χορὸς ποὺ νὰ ἔλαβε χώραν ἐκ μέρους ἐκείνων ποὺ νηστεύουν; Ἡ νηστεία, σὰν αὐστηρὸς δικαστής, διώχνει ἀμέσως καὶ ἄσεμνα ᾄσματα καὶ χοροὺς τῆς ντροπῆς ἀπὸ τὴν πόλι. Καὶ ἐὰν ὅλοι εἶχαν γιὰ σύμβουλό τους τὴ νηστεία στὶς πράξεις των, τίποτε δὲν ἠμπόδιζε τὴν εἰρήνη νὰ βασιλεύῃ σ' ὅλον τὸν κόσμο. Οὔτε μεταξὺ τῶν ἐθνῶν θὰ ὑπῆρχαν πόλεμοι, οὔτε καὶ στρατοὶ θὰ συνεκρούοντο. Ἀλλὰ καὶ τὰ ἐρημικὰ μέρη δὲν θὰ ἐγέμιζαν κακούργους, οὔτε αἱ πόλεις ἀπὸ ἀδίκους ἀνθρώπους, οὔτε καὶ ἡ θάλασσα ἀπὸ πειρατάς. Καὶ ἂν ἡ νηστεία ἐδέσποζε σ' ὅλους, καὶ ἡ ζωή μας δὲν θὰ ἦταν ὅλο στεναγμοὺς καὶ λύπες. Γιατὶ ἡ νηστεία δὲν διδάσκει σὲ ὅλους μονάχα ἐγκράτεια στὰ φαγητά, ἀλλὰ καὶ στὰ ἁμαρτήματα. Καὶ τὴν ἀποφυγὴ τῆς φιλαργυρίας καὶ τῆς πλεονεξίας καὶ κάθε κακίας τελείαν ἀποφυγὴν καὶ ἀποξένωσιν. Ἡ νηστεία ἀνάθρεψεν ἀπὸ μικρὸ παιδὶ τὸν μέγαν Σαμψών. Κι' ὅσο ἦταν μαζί του, οἱ ἐχθροί του κατὰ χιλιάδας ἐνικῶντο, καὶ πύλες πόλεων ἐξερριζώνοντο, καὶ λεοντάρια δὲν μποροῦσαν ν' ἀντισταθοῦν στὴ δύναμι τῶν χεριῶν του. Ἀπ' τὴ στιγμὴ ὅμως ποὺ τὸν παρέλαβαν ἡ μέθη καὶ ἡ πορνεία, τὸν ἀδυνάτισαν τόσο, ὥστε εὔκολα νὰ καταβάλλεται ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς, ποὺ καὶ τὸν ἐτύφλωσαν καὶ τὸν ἔκαμαν ἕνα παιγνίδι γιὰ νὰ διασκεδάζουν τὰ παιδιὰ τῶν ἀλλοφύλων. Ὁ κατόπιν Προφήτης Ἠλίας μὲ νηστεία ἔκλεισε τὸν οὐρανὸ νὰ μὴ βρέξῃ ἐπὶ τρία χρόνια καὶ ἕνα ἑξάμηνο. Γιατὶ ὅταν εἶδε νὰ γεννιέται ἀπὸ τὰ ὑπερβολικά τους φαγοπότια ὕβρις κατὰ τοῦ Θεοῦ, τοὺς ἐπέβαλεν ἀναγκαστικὴ νηστεία μὲ τὴν ἐπακολουθήσασαν πεῖνα, καὶ μ' αὐτὴν ἐσταμάτησε τὴν ἁμαρτία ποὺ ἐπλεόναζε φοβερά. Ἔτσι σὰν νὰ μετεχειρίσθη τὴ νηστεία γιὰ καυτῆρα ἢ μαχαῖρι, ἔφερε μιὰ ἀνάσχεσι τοῦ κακοῦ νὰ μὴ προχωρήσῃ ἄλλο. Καὶ μάλιστα γιὰ νὰ μαλάξῃ τὴν ἀμάλακτη καρδιὰ ἐκείνων τῶν σκληροτραχήλων, μολονότι δίκαιος ἐπροτίμησε κι' αὐτὸς νὰ

καταδικάση μαζί μὲ τοὺς ἐνόχους καὶ τὸν ἑαυτό του σὲ κακοπάθεια. Γι' αὐτὸ καὶ μέσα στὶς φοβερὲς στερήσεις του εἶπε: « Ζῆ Κύριος, εἰ ἔσται ὕδωρ ἐπὶ τῆς γῆς, εἰ μὴ διὰ στόματός μου. » Δηλαδή: ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ ἡ γῆ θὰ στερηθῆ τῆς βροχῆς, μέχρι τότε ποὺ μὲ τὸ στόμα μου θὰ προκαλέσω βροχή. Μὲ τὴ νηστεία πάλι πῆρε ἀπὸ τὸ Θεὸ χάρι καὶ δύναμι καὶ ἀνέστησε τὸ παιδὶ τῆς χήρας. Ἂς γνωρίζουμε μόνον πὼς οὔτε ὠφελεῖται κανεὶς ὅταν διασαλπίζη τὴν ἐλεημοσύνη του, οὔτε καὶ ὅταν δημοσιεύη τὴ νηστεία του. Γιατὶ ὅσα καλὰ γίνονται πρὸς ἐπίδειξιν στοὺς ἀνθρώπους δὲν καρπογονοῦν γιὰ τὴν ἄλλη ζωή. Σταματᾷ μονάχα ἡ ἀμοιβὴ στοὺς ἐπαίνους. Καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Ἐλισσαίου ποιὰ ἦταν; πῶς ἐδέχθη τὴ φιλοξενία τῆς Σουλαμίτιδος; πῶς ὑπεδέχετο τοὺς Προφήτας; Δὲν τοὺς ἑτοίμαζε τραπέζι μὲ ἀγριολάχανα καὶ λιγάκι ψωμί; Κι' ὅταν αὐτοὶ ποὺ ἔφαγαν πικραγγουριὰ καὶ ἐκινδύνευαν νὰ πεθάνουν ἀπὸ δηλητηρίασι, ὁ Ἐλισσαῖος τοὺς ἐγλύτωσε μὲ τὴ νηστεία καὶ τὴν προσευχή του. Καὶ μ' ἕνα λόγο θὰ βρῆς πὼς ἡ νηστεία ἐχειραγώγησε τοὺς ἁγίους στὴν κατὰ Χριστὸν πολιτεία.

Ὑπάρχει ἕνα ὑλικὸ πρᾶγμα ποὺ ὀνομάζεται ἀμίαντο καὶ ποὺ ἡ φωτιὰ δὲν τὸ καταστρέφει. Αὐτὸ τὸ ὑλικὸ πρᾶγμα ὅταν τὸ βάλης στὴ φλόγα τῆς φωτιᾶς νομίζεις πὼς καίεται. Σὰν τὸ απομακρύνης ἀπὸ τὴ φωτιά, τὸ βλέπεις νὰ λαμποκοπᾷ περισσότερο λὲς καὶ τὸ λεύκανες μὲ νερό. Αἴ, λοιπόν, τέτοιου εἴδους εἶχαν γίνει τὰ σώματα τῶν τριῶν παιδιῶν μὲ τὴ νηστεία: ἀμίαντοι, δηλαδὴ ἄφθορα, ἄγγιχτα ἀπὸ τὴ φωτιά. Γιατὶ ὅταν εὑρίσκοντο μέσα στὴ μεγάλη φλόγα τῆς καμίνου σὰν νὰ ἦσαν ἀπὸ χρυσάφι φτιασμένοι ξεπερνοῦσαν σὲ λάμψι τὴ φωτιά. Ἀλλὰ καὶ τὴ δύναμι τῆς φωτιᾶς ἐνικοῦσαν. Γιατὶ δὲν τοὺς ἔλυωνε ἡ φωτιά· τοὺς ἄφινε ἀκεραίους, μολονότι κανένα ἀντικείμενο δὲν μποροῦσε ν' ἀνθέξη μπροστὰ στὴ φλόγα ποὺ τὴν ἐτροφοδότησαν νάφθα καὶ πίσσα καὶ κλιματίδες μέχρις ὅτου ἀνέβηκε σὲ ὕψος σαρανταεννιὰ πήχεων, καὶ ὅ,τι ἦταν γύρω της τὸ κατέφαγε, καὶ πολλοὺς ἀπὸ τοὺς Χαλδαίους ἠφάνισε. Σὲ μιὰ τέτοια φωτιὰ λοιπὸν ἐρρίφθησαν, ἀλλὰ μὲ νηστεία, οἱ τρεῖς ἐκεῖνοι παῖδες καὶ γι' αὐτὸ ἀπελάμβανον μιᾶς λεπτῆς δροσιᾶς, μέσα σὲ τέτοια δυνατὴ καὶ ὁρμητικὴ φωτιά. Οὔτε ἐτόλμησε καθόλου ἡ φωτιὰ νὰ θίξη τὰ μαλλιά τους ἐπειδὴ ἐμεγάλωσαν κι' αὐτὰ στὴ νηστεία. Καὶ ὁ Δανιήλ, ποὺ ὠνομάσθη ἀνὴρ ἐπιθυμιῶν, αὐτός, ποὺ ἐπὶ τρεῖς ἑβδομάδες, δὲν ἔβαλε οὔτε

ψωμὶ στὸ στόμα του, οὔτε νερὸ ἤπιε, ἐρρίφθη στὸ λάκκο τῶν λεόντων καὶ ἐδίδαξε καὶ τὰ λεοντάρια νὰ νηστεύουν. Αὐτὰ τὰ λεοντάρια δὲν μποροῦσαν νὰ μπήξουν τὰ δόντια τους στὰ ἀνθρώπινα κορμιά, λὲς καὶ εἶχαν κατασκευασθῆ ἀπὸ πέτρα ἢ χαλκὸ ἢ ἀπὸ καμμιὰ ἄλλη πιὸ κληρὴ ὕλη. Τόσο ἀκατάβλητο ἔκαμε τὸ στόμα τοῦ Προφήτου ὅπως ἡ βαφὴ τὸ ἀτσάλι, ὥστε νὰ μὴ μποροῦν νὰ τὸ σχίσουν τὰ θηρία. Καὶ ὁ Μωϋσῆς δὲν θὰ τολμοῦσε ν' ἀνεβῆ στὴν πυκνοκαπνιζομένη κορυφὴ τοῦ ὄρους Σινᾶ ἐὰν πρωτίστως δὲν ἐνήστευε. Καὶ τὴ νομοθεσία ποὺ ἐχαράχθη μὲ τὸ δάχτυλο τοῦ Θεοῦ, τὴν ἐδέχθη ὁ Μωϋσῆς κατόπιν νηστείας. Καὶ βλέπουμε πῶς ἡ νηστεία ὑψώνει, καὶ νομοθεσίαν Θεοῦ χαρίζει, ἡ δὲ γαστριμαργία ἐδῶ στὴ γῆ σπρώχνει στὴν εἰδωλολατρεία. Καὶ ἐνῷ σαράντα ἡμέρες μὲ νηστεία καὶ προσευχὴ ἠξιοῦτο ὁ Μωϋσῆς τῆς μετὰ τοῦ Θεοῦ κοινωνίας, ἀρκοῦσε μιὰ οἰνοφλυγία νὰ καταστρέψῃ τοὺς καρποὺς τῆς θείας εὐνοίας. Γιατὶ αὐτὲς τὶς πλάκες τῆς νομοθεσίας τοῦ Θεοῦ ποὺ πέτυχεν ἡ νηστεία, ἡ μέθη τοῦ λαοῦ τὶς ἔκαμε κομμάτια. Καὶ τοῦτο, γιατὶ ὁ Προφήτης δὲν ἐθεώρησεν ἀξίους τοὺς μεθύσους νὰ δεχθοῦν τέτοιο θεϊκὸ νόμο. Τί εἶναι ἐκεῖνο ποὺ χάλασε τὸν Ἠσαῦ καὶ τὸν ἔκαμε δοῦλο τοῦ ἀδελφοῦ; Ἕνα πιάτο φαγητοῦ στάθηκεν ἱκανὸ νὰ τοῦ ἀφαιρέσῃ τὰ πρωτοτόκια. Καὶ ὁ Προφήτης Ἠλίας μὲ μιὰ τεσσαρακονθήμερο νηστεία πρῶτα ἐλάμπρυνε τὴν ψυχή του καὶ ἔπειτα κατηξιώθη νὰ ἰδῆ στὸ σπήλαιον Χωρὴβ τὸν Κύριον, ὅσο φυσικὰ μπορεῖ νὰ ἰδῆ κανεὶς τὸν Θεόν. Ποιῶν τὰ κόκκαλα ἔμειναν στὴν ἔρημο; Δὲν ἔμειναν ἐκείνων ἐκ τῶν Ἰσραηλιτῶν ποὺ ἐπιμόνως ζητοῦσαν κρεοφαγία; Οἱ Ἰσραηλῖται ὅσο ἐτρέφοντο μὲ τὸ μάνα καὶ ἔπιναν νεράκι ἀπ' τὴν πέτρα καὶ ἠρκοῦντο σ' αὐτά, καὶ τοὺς Αἰγυπτίους νικοῦσαν, καὶ διὰ μέσου τῆς θαλάσσης περπατοῦσαν, καὶ ὑγιέστατοι ἦσαν μέσα σὲ τόσους ἀρρώστους τῶν ἀλλοφύλων. Ἐπειδὴ ὅμως θυμήθηκαν τὰ καζάνια μὲ τὰ κρέατα καὶ μὲ τὶς ἐπιθυμίες τους τὸ μυαλό τους ταξίδευε στὴν Αἴγυπτο πάλι, γι' αὐτὸ καὶ δὲν εἶδαν κἂν τὴ γῆ τῆς ἐπαγγελίας.

Ἀλλ' ὁ σοφὸς Δανιὴλ δὲν ἔβλεπε τὰ προφητικὰ ὁράματα, ἐὰν δὲν ἔκανε τὴν ψυχή του πιὸ ξάστερη μὲ τὴ νηστεία. Εἶναι γεγονὸς ὅτι ἀπὸ τὶς λιπαρὲς τροφές, σὰν εἶδος καπνιᾶς, βγαίνουν ἀναθυμιάσεις, ὅπως ἡ πυκνὴ ὀμίχλη. Αἴ, λοιπόν: αὐτὲς οἱ ἀναθυμιάσεις δημιουργοῦν φραγμό, ὅπως ἡ πυκνὴ ὀμίχλη καὶ διακόπτουν τὶς ἐλλάμψεις ποὺ γεννᾷ στὸ νοῦ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα. Καὶ

ἕνας ποὺ τρώγει τὴ λιτή του τροφή, ἔχει, κατὰ φυσικὴ συνέπεια καὶ ὕπνο ἐλαφρὸ καὶ χωρὶς ἐφιάλτες. Καὶ ὅταν κανεὶς ἔχῃ μεγάλες φροντίδες, εὔκολα μπορεῖ νὰ ξυπνήσῃ ὅποτε θέλει. Γιατὶ ὅταν ὁ ἄνθρωπος πέσῃ σ' ἕνα εἶδος νάρκης στὸν ὕπνο του, μένει στὸν ὕπνο του ἐκεῖ, σὰν νὰ εἶναι παράλυτα τὰ μέλη τοῦ σώματός του, καὶ στὴ διάρκεια ἑνὸς τέτοιου ὕπνου βρίσκουν καιρὸ καὶ προβάλλονται ἀνόητα ὄνειρα. Ὅσοι πέφτουν σὲ τέτοιον ἐφιαλτικὸν ὕπνο, εἶναι σὰν νὰ βρίσκωνται κάτω ἀπὸ τὸ πέλμα καθημερινοῦ θανάτου. Ὅταν, μετὰ τὴ συντριβὴ τῶν πρώτων πλακῶν, ὁ Μωϋσῆς ἐλάμβανε γιὰ δεύτερη φορὰ τὴ νομοθεσία, ἔνοιωσε τὴν ἀνάγκη νὰ νηστέψῃ καὶ πάλιν. Ἀλλὰ καὶ οἱ Νινευῖται ἐὰν δὲν ἐνήστευαν, καὶ μαζί τους ὅλα τὰ ζῷα τους, δὲν θὰ ξέφευγαν ἀπὸ τὸν κίνδυνο τῆς ὁλοκληρωτικῆς καταστροφῆς. Ἡ νηστεία εἶναι μεγάλο ἀγαθὸ γιὰ τοὺς ἀνθρώπους ἀφοῦ, ὅπως βλέπουμε, καὶ τὴν ἀπόφασι τοῦ Θεοῦ ἀνεκάλεσε. Ἠπειλήθησαν οἱ Νινευῖται πὼς σὲ τρεῖς ἡμέρες θὰ καταστραφοῦν ἐὰν δὲν μετανοήσουν Λοιπόν· τὴν καταστροφὴ ἐνίκησεν ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἐπιστροφή. Γιατὶ ἡ ἀπειλὴ τῆς καταστροφῆς ἐπροβλήθη γιὰ τὴν ἐπιστροφή. Οἱ ἁμαρτωλοὶ Νινευῖται σὰν ἄκουσαν ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ Ἰωνᾶ πὼς ὁ Θεὸς θὰ τοὺς ἐξαφανίσῃ ὁλοσχερῶς, αὐτοί, μὲ τὴν αὐστηρὰ νηστεία σταμάτησαν τὸν κίνδυνο, καὶ μὲ τὸ φάρμακο τῆς ἐξομολογήσεως καὶ τῆς προσευχῆς ἐκέρδισαν τὴ σωτηρία. Τίνος τὸ σπίτι ἐφτώχεψε μὲ τὴ νηστεία; Μέτρησε ὅσα τώρα βρίσκονται ἐκεῖ πρὸ τῆς νηστείας, μέτρησέ τα καὶ μετὰ τὴ νηστεία. Δὲν θὰ λείψῃ τίποτε ἀπὸ τὸ σπίτι. Ὅταν εἶναι καιρὸς νηστείας, κανένα ζῷον δὲν σπαρταρᾷ γιατὶ ἔχει, πρὸς καιρόν, σταματήσει, λόγῳ τῆς νηστείας, ἡ σφαγὴ ζώων· δὲν χύνεται οὔτε σταγόνα αἵματος καὶ καμμιὰ σκέψι δὲν γίνεται στομαχικῆς φύσεως γιὰ σφαγὴ ζώων. Σταματᾷ τὸ μαχαῖρι τῶν μαγείρων. Τὸ τραπέζι ἀρκεῖται σὲ ὅ,τι πρόχειρο βρίσκεται. Ἐμεῖς ὅ,τι εἶναι περιττὸ τὸ ἀποστρεφόμεθα. Τὰ φαγητὰ κρίνονται ἀνάλογα. Τὰ κρέατα γιὰ μᾶς εἶναι σὰν τὰ χόρτα, καὶ ὡς πρὸς τὴ διάκρισι τῶν συμφερόντων, μποροῦμε νὰ ξεχωρίσουμε ὅ,τι βλαβερὸν ὑπάρχει ἐκεῖ. Αὐτὸ συμβαίνει καὶ μὲ τὰ κρέατα· ξεχωρίζουμε ἐκεῖνο ποὺ βλάπτει ἀπὸ ἐκεῖνο ποὺ ὠφελεῖ. Γιατὶ καὶ τὸ κώνειον εἶναι χόρτο, ὅπως καὶ ὑπάρχει καὶ κρέας τοῦ ὄρνιου. Ἀλλὰ καὶ ἕνας ἰσορροπημένος ἄνθρωπος δὲν θὰ μποροῦσε ποτὲ νὰ φάγῃ ἕνα δηλητηριῶδες χορτάρι ποὺ προκαλεῖ θάνατο, οὔτε καὶ νὰ φάγῃ σκυλίσιο κρέας ἐκτὸς

ἐξαιρετικῆς ἀνάγκης, χωρὶς νὰ πέσῃ στὴν ἁμαρτία. Κάμε νὰ ξεκουρασθῇ, μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς νηστείας, καὶ ὁ μάγειρος, κι' αὐτὸς ὁ τραπεζοκόμος. Κράτησε γιὰ λίγο μακρυὰ τὸ χέρι ἐκείνου ποὺ κερνᾷ τὸ κρασί. Ἄς σταματήσῃ κάποτε, τέλος πάντων, καὶ τὴν ἀνησυχία του γύρω ἀπὸ τὴν ποικιλία τῶν φαγητῶν καὶ ὁ φροντιστής. Ἄς ἡσυχάσῃ καὶ τὸ σπίτι ἀπὸ τοὺς θορύβους, ἀπὸ τὸν καπνὸ καὶ τὴν τσίκνα, ἀπὸ τὰ ἀνεβοκατεβάσματα ποὺ γίνονται μονάχα γιὰ τὴν ἐξυπηρέτησι τῆς, σᾶν νὰ εἰποῦμε, κυρίας κοιλίας. Ἄς κάμῃ ἀνακωχὴ καὶ τὸ στομάχι μὲ τὸ στόμα. Ἄς γίνῃ ἐκ μέρους τοῦ στομάχου μιὰ ὀλιγοήμερος νηστεία. Τὸ στομάχι πάντοτε ζητεῖ καὶ ποτὲ δὲν χορταίνει· σήμερα δέχεται καὶ αὔριο λησμονεῖ πῶς ἔλαβε. Ὅταν γεμίσῃ τὸ ρίχνει στὴ φιλοσοφία περὶ τῆς ἐγκρατείας. Ὅταν ἀδειάσῃ λησμονεῖ αὐτὴ τὴ φιλοσοφία.

Εἶναι πλέον καιρός, τελικά, σᾶν εἶδος ἀπολογίας νὰ εἰποῦμε λίγα καὶ πρὸς ἐκεῖνον τὸν βασιλέα ποὺ μᾶς διατάσσει τὰ ἀγιάτρευτα: Θέλησε, μεγαλειότατε, νὰ μᾶς λυπηθῆς ἐπειδὴ ἔχουμε τόσα στὴ διάθεσί μας νὰ φᾶμε, καὶ περιοριζόμεθα στὰ λίγα ποὺ δὲν εἶναι χορταστικά. Γιατί, ὅπως εἶναι φυσικό, βρίσκεται σὲ ἀργία ἡ τέχνη τῶν μαγείρων τὸ μαχαῖρι τους δὲν ἔρχεται σ' ἐπαφὴ μὲ αἵματα· τὰ πιὸ καλὰ μεταξὺ τῶν φαγητῶν εἶναι φύλλα ἀπὸ χόρτα μὲ ξερὸ ψωμὶ γιὰ τοὺς μαθημένους νὰ κρασοπίνουν, ὥστε νὰ μὴ ἐπαναστατοῦν οἱ ὁρμές μας ἀπὸ τὴ γαστριμαργία, καὶ νὰ μὴ συνεχισθῇ ἡ ζωὴ τῆς ἀφροσύνης. Ὅπως καὶ στὴν ἐνδυμασία ἁρμόζει νὰ κρατῇ κανεὶς ὅ, τι εἶναι ἀπαραίτητο, ἔτσι καὶ στὴν περίπτωσι τῆς τροφῆς τὸ ψωμὶ θὰ ἱκανοποιήσῃ τὶς ἀνάγκες καὶ τὸ νερὸ θὰ ξεδιψάσῃ ἕναν ὀργανισμὸ ποὺ δὲν εἶναι ἀρρωστειάρικος. Ἐπίσης ὑπάρχουν καὶ τόσοι ἐκλεκτοὶ καρποὶ ποὺ καὶ τὴν ἀνάγκη τοῦ στομάχου ἱκανοποιοῦν ἀλλὰ καὶ τὴ σωματικὴ ἀντοχὴ ἀκμαία τὴν κρατοῦν. Καὶ ὅταν τρώγῃ κανείς, νὰ μὴν εἰσάγῃ στὸν ὀργανισμό του τροφὲς ποὺ προδίδουν μιὰ λυσσασμένη γαστριμαργία, ἀλλὰ τροφὲς ποὺ κρατοῦν μιὰ ἰσορροπία, μιὰ πραότητα, καὶ τηροῦν τὴν ἐγκράτεια ἔναντι τῶν σωματικῶν ἡδονῶν. Ἀλλὰ μοῦ συμβαίνει κάτι· ὅταν ρίξω μιὰ ματιὰ στὸ πλῆθος τῶν συμβουλῶν ποὺ εἶπα, καταλαβαίνω πῶς βγαίνω ἀπὸ τὰ ὅρια τοῦ λόγου μου. Ὅταν ὅμως προσέξω στὴν ποικίλη σοφίχ τοῦ Θεοῦ ποὺ βρίσκεται παντοῦ, ἀμέσως ἀντιλαμβάνομαι πῶς οὔτε κἂν ἔκαμα ἀρχή. Ἀλλὰ καὶ γιὰ σᾶς ποὺ μ' ἀκοῦτε, τὸ νὰ

πάρετε κάτι παραπάνω, δὲν εἶναι ἄχρηστο. Τί νὰ κάμῃ κανεὶς ἀπ᾽ τὸ πρωῒ ὡς τὸ βράδυ; Νὰ σᾶς εἰπῶ· δὲν μᾶς βιάζουν οἱ ἑστιάτορες οὔτε καὶ μᾶς περιμένουν φαγοπότια. Ἑπομένως καλὸν εἶναι νὰ ἐκμεταλλευθοῦμε τὸ χρόνο τῆς σωματικῆς νηστείας χάριν τῆς ψυχικῆς ἀγαλλιάσεως. Ἐπὶ τέλους σὰν δοῦλος ἐστρώθηκες τόσες φορὲς νὰ ὑπηρετήσῃς καὶ νὰ εὐχαριστήσῃς τὴ σάρκα. Τώρα στὸν καιρὸ τῆς νηστείας, γίνε ἕνας διάκονος τῆς ψυχῆς σου καὶ μεῖνε ἔτσι κοντά της. Κάθισε σὲ πνευματικὸ τραπέζι τοῦ Κυρίου καὶ Ἐκεῖνος θὰ ἐκπληρώσῃ τοὺς πόθους τῆς καρδιᾶς σου. Γιατὶ ποιὰ ὠφέλεια προκύπτει ἀπὸ τὴ σωματικὴ νηστεία ὅταν ἡ ψυχή σου εἶναι γεμάτη ἀπὸ ἀμέτρητα κακά; Ἕνας ποὺ δὲν κάνει κακό, ἀλλ᾽ ὅμως ζῇ σὰν τεμπέλης, πόσες φλυαρίες γύρω ἀπὸ μάταια πράγματα δὲν θὰ εἰπῇ; Καὶ πόσα ἄπρεπα δὲν θ᾽ ἀκούσῃ; Μιὰ ἀργία ὅταν δὲν συνοδεύεται μὲ φόβο Θεοῦ, γιὰ τοὺς ἀργοσχόλους γίνεται διδάσκαλος τῆς κακίας. Γιατί, τί ὠφέλιμο θὰ πάρετε ἀπ᾽ τὰ λόγια τους; Ἡ ἀργία πρέπει νὰ συνοδεύεται μὲ τὴν ἀναμαρτησία καὶ ἡ ἐργασία σας στὸν ἴδιο σκοπὸ πρέπει ν᾽ ἀποβλέπῃ. Ἐκεῖνο, λοιπόν, ποὺ προέχει εἶναι νὰ διώξουμε ἀπὸ μέσα μας ὅσο τὸ δυνατὸν περισσότερο κακίες, καὶ νὰ σᾶς χειραγωγήσουμε στὴν οὐρανία Βασιλεία, τὴν ὁποίαν ὅλοι μας εἴθε νὰ ἐπιτύχουμε μὲ τὴ χάρι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν ὁποῖον πρέπει ἡ δόξα ἡ τιμὴ καὶ ἡ προσκύνησις μετὰ τοῦ ἀνάρχου Πατρὸς καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς ἀπεράντους αἰῶνας. Ἀμήν.

ΠΕΡΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

Τόση εἶναι ἡ ἀφθονία τῶν νόμων ποὺ ὁ θεῖος Δημιουργὸς ἔδωσε στὰ ἔμψυχα καὶ ἄψυχα πλάσματά του, ὅσες εἶναι οἱ ποικιλίες καὶ τὰ εἴδη. Κι᾿ ἂν κανεὶς ἐπιχειρίσῃ νὰ καλοεξετάσῃ κάθε λεπτομέρεια ποὺ φέρει τὴν σφραγίδα τῆς θείας οἰκονομίας ἐπάνω στὰ πράγματα, τοῦτο θὰ ἰσοῦται μὲ τὴν ματαία προσπάθεια ποὺ θὰ ἤθελε κανεὶς νὰ καταβάλῃ ἀδειάζοντας τὸ νερὸ τῆς θαλάσσης μ᾿ ἕνα μικρὸ κύπελο ἢ νὰ μετρήσῃ τὰ κύματά της. Καὶ γιὰ νὰ περιορισθοῦμε σὲ μερικά: Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ παρακολουθήσῃ ἕνας μὲ κάθε ἀκρίβεια ὅλες τὶς συνήθειες τῶν πουλιῶν π.χάριν; Ἔχετε ὑπ᾿ ὄψιν σας τοὺς πελαργούς. Πῶς αὐτοὶ διαλέγουν τὸν καιρὸ νὰ χτίσουν ἐδῶ τὶς φωληές των; πῶς ἔπειτα, σὰν νἄχουν λογικὴ στὸ κεφάλι τους, καὶ πάλιν λόγῳ καιρικῶν συνθηκῶν ποὺ θὰ ἐπακολουθήσουν, σηκώνονται καὶ φεύγουν σὲ ἄλλη χώρα ὅλοι μ᾿ ἕνα ἀπὸ κοινοῦ σύνθημα. Ἐπίσης πῶς μπορεῖ κανεὶς νὰ ἐξηγήσῃ τὸ φαινόμενον ποὺ φεύγουν σὲ ἄλλη χώρα ὅλοι μ᾿ ἕνα σύνθημα. Ἐπίσης πῶς μπορεὶ κανεὶς νὰ ἐξηγήσῃ τὸ φαινόμενον ποὺ ὅταν φεύγουν συντεταγμένοι, πλαισιώνονται ἀπὸ κουροῦνες ὡσὰν νὰ τοὺς προπέμπουν, καί, ὅπως νομίζω, σὰν νὰ ἔχουν συνάψει μεταξύ τους συμμαχία γιὰ τὴν ἀσφάλειά τους ἐναντίον ἄλλων πουλιῶν ποὺ τοὺς εἶναι ἐχθρικά. Κι᾿ εἶναι τοῦτο ἕνα σημάδι, γιατὶ πρῶτα—πρῶτα κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνη ποὺ ἀποδημοῦν οἱ πελαργοὶ δὲν φαίνεται πουθενὰ νὰ ὑπάρχῃ καμμιὰ κουρούνα καί, ἔπειτα σὰν ἐπανέρχονται, εἶναι γεμάτες τραύματα, πρᾶγμα ποὺ φανερώνει ἕνα εἶδος πιστῆς συμμαχίας καὶ ἐνεργοῦ ὑποστηρίξεως τῶν συμμάχων. Καὶ ἐρωτᾶται: Ποιὸς εἶναι Ἐκεῖνος ποὺ φύτεψε σ᾿ αὐτὰ τὰ πουλιὰ τοὺς νόμους τῆς φιλοξενίας; Καὶ ποιὸς τὶς ἐφόβισε μὲ τὴν τιμωρία ποὺ ἐπιβάλλεται σ᾿ ἕνα λιποτάκτη, ὥστε νὰ μὴν ἀπουσιάζῃ καμμία ἀπὸ τὸ ξεπροβάδισμα; Ἄλλο φαινόμενον μὲ τοὺς γερανούς: αὐτοὶ τὴν νύκτα φυλᾶνε βάρδιες μεταξύ τους. Καὶ ὅταν οἱ μὲν κοιμοῦνται, οἱ ἄλλοι πετοῦν κυκλικὰ ἀπὸ πάνω, χάριν ἀπολύτου ἀσφαλείας αὐτῶν ποὺ κοιμοῦνται. Καὶ σὰν κλείσῃ ἡ κανονισμένη ὥρα του, ἂς ποῦμε, κάθε φρουροῦ, αὐτὸς ἀφοῦ φωναχτὰ εἰδοποιήσῃ, πηγαίνει νὰ κοιμηθῇ καὶ ἄλλος γερανὸς ξυπνᾶ καὶ τὸν διαδέχεται καὶ ἀνταποδίδει τὴν ἀμοιβὴ τῆς φρουρήσεώς του, γιατὶ μένει αὐτὸς φρουρὸς τοῦ ἄλλου ποὺ πῆγε νὰ κοιμηθῇ. Καὶ ὅταν πάλιν πετοῦν, τηροῦν τὴν ἴδια τάξι, ὁ ἕνας δηλαδὴ γερανὸς ἀναλαμβάνει τὸ γενικὸ πρόσταγμα καὶ καθοδηγεῖ τοὺς ἄλλους ποὺ πετοῦν στὴ γραμμή· ἔπειτα ἀπὸ μιὰ ὡρισμένη

ὥρα, παραδίδει τὴν ἀρχηγία σ' ἄλλον πὄχει σειρά, καὶ ἔτσι τραβοῦν τὸ δρόμο τους στὸ ταξεῖδι.

Ὅσοι δείχνουν ἀπιστίαν ὡς πρὸς τὴν μεταβολὴ ποὺ θὰ γίνῃ κατὰ τὴν ἀνάστασι τῶν νεκρῶν, θὰ πιστεύσουν σὰν θυμηθοῦν τὸν μεταξοσκώληκα ποὺ μεταμορφοῦται σὲ πεταλούδα, γιατὶ θὰ λάβουν μιὰ ξάστερη ἰδέα τοῦ θαύματος. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι ποὺ περιγελοῦν τὸ μυστήριον τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας, ὅτι τάχα εἶναι ἀδύνατος κατὰ τοὺς φυσικοὺς νόμους νὰ γεννήσῃ μιὰ παρθένος καὶ παρθένος νὰ μείνῃ ἄθικτος, ἂς θυμηθοῦν πὼς ὁ Θεὸς ποὺ ἔκαμε αὐτὴ τὴ συγκατάβασι, ἔδωσε μύριες ὅσες ἀφορμὲς ἐπάνω σὲ τόσα παράδοξα ποὺ συμβαίνουν ὥστε νὰ ἰσχυροποιηθῇ ἡ πίστις αὐτή. Τὰ ὄρνια π.χ. ὁ Θεὸς τὰ ἔκαμε νὰ γεννοῦν χωρὶς νὰ ζευγαρώνονται, ἐνῷ ζοῦν παραπολλὰ χρόνια, γιατὶ ἡ ζωή τους παρατείνεται, πολλάκις καὶ μέχρι τὰ ἑκατό. Ἀλλὰ καὶ σ' ὅλα ποὺ μᾶς περιβάλλουν ὁ Θεὸς μᾶς ἀφῆκε ὁλοφάνερα σημάδια τῶν θαυμάτων του. Καὶ μεταξὺ τῶν ψαριῶν ὑπάρχει κάποια σοφὴ καὶ κανονικὴ τάξις, καὶ κάθε γένος ἀπ' αὐτά,ξεύρει καλὰ καὶ ἐξ ἐνστίκτου πὼς νὰ διατρέφεται, καὶ παραμένει στὰ νερὰ ἐκεῖνα τῆς θαλάσσης ποὺ μπορεῖ νὰ ζήσῃ, σὰν νἄχῃ δική του πόλι ἢ χωριὸ ἢ πατρογονικὴ κληρονομιά. Ἀλλ' ὑπάρχουν καὶ μερικὰ ἀπὸ τὰ εἴδη τῶν ψαριῶν ποὺ μετακινοῦνται ἀπὸ θαλάσσης εἰς θάλασσαν, λὲς καὶ ἔκαμαν κοινὴ σύσκεψι καὶ ἔλαβαν κοινὴν ἀπόφασι νὰ βγαίνουν ὅλα ἀπὸ τὰ σύνορά τους μόλις δοθῇ τὸ σύνθημα. Καὶ ὅταν πλέον πλησιάσῃ ὁ καιρὸς νὰ γεννήσουν ὅλα, πιεζόμενα ἀπὸ τὴν ἀνάγκη τοῦ φυσικοῦ νόμου, πολλὰ ἀπ' αὐτὰ τὰ ψάρια φεύγουν ἀπὸ τοὺς κόλπους τῆς θαλάσσης ἐκείνης ποὺ βρίσκονται καὶ μετακινοῦνται πρὸς τὰ ἐπάνω· βλέπει κανεὶς ὁμάδες—ὁμάδες ψαριῶν, σὰν ρεῦμα, νὰ περνοῦν τὴν προποντίδα καὶ νὰ κατευθύνωνται στὸν Εὔξεινο Πόντο. Ποιὸς εἶναι ἐκεῖνος ποὺ τὰ ξεσηκώνει; Ποιὸς βασιλεὺς τοὺς δίδει τὴν προσταγή; Ἐπάνω σὲ ποιοῦ εἴδους ἀγοραῖες ἀνακοινώσεις, ὡς πρὸς τὴν ἡμερομηνία τῆς ἀναχωρήσεώς των στηρίζονται; Ποιοὶ εἶναι οἱ ξεναγοί τους; Βλέπεις λοιπόν, τὸ θεῖο σχέδιο ποὺ εἶναι παντοῦ ἁπλωμένο καὶ σ' αὐτὰ ἀκόμη τὰ μικροφαινόμενα. Καὶ τὸ ψάρι, βλέπετε, δὲν ἀντιστέκεται στὸ νόμο τοῦ Θεοῦ, ἐμεῖς ὅμως οἱ ἄνθρωποι δὲν ἀνεχόμεθα κἂν τὶς σωτήριες προσταγὲς τοῦ Θεοῦ. Μὴ περιφρονεῖς τὰ ψάρια ἐπειδὴ δὲν ἔχουν φρόνησι καὶ λογικὴ ψυχή. Νὰ ἐξετάσῃς μήπως ἐσὺ εἶσαι ἀλογώτερος ἀπὸ τὰ ψάρια, ἀφοῦ ἀπειθαρχεῖς στὴν ἐντολὴ

τοῦ Πλάστου σου. Κανένα ἀπ' αὐτὰ δὲν εἶναι ὡπλισμένα μὲ δόντια στὴ μιὰ σιαγόνα μονάχα, ὅπως συμβαίνει μὲ τὸ βῶδι καὶ τὸ πρόβατο ποὺ μένουν κοντά μας. Καὶ κανένα μεταξὺ τῶν ψαριῶν, δὲν μηρυκάζει τὴν τροφή του, ἐκτός, ὅπως λένε μερικοί, ἀπὸ τὸ ψάρι ποὺ λέγεται σκάρος. Ὅλα αὐτὰ τὰ ψάρια εἶναι ὡπλισμένα μὲ πυκνὲς σειρὲς πολὺ σουβλερῶν ὀδόντων, γιὰ νὰ μὴ τοὺς διαφεύγει ἡ τροφὴ μὲ τὸ πολύωρο μάσημά τους. Γιατί, ἐὰν ἡ τροφὴ ποὺ συνελάμβανον, δὲν ἐτεμαχίζετο καλὰ καὶ ὠθεῖτο ἔτσι στὸ στομάχι τους, θὰ διελύετο ἀπὸ τὸ νερό. Πρόσεξε δὲ καὶ τὸ γεγονὸς πὼς ὄχι μονάχα ἔχουν φωνὴ καὶ τὰ ψάρια μὲ ὅσα κάνουν, ἀλλὰ καὶ ὑποβάλλονται σὲ μακρυνὰ ταξίδια γιὰ νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν ἐπιβίωσιν τοῦ γένους των. Δὲν ἔχουν λογικὸ καὶ γλῶσσα νὰ μιλήσουν καὶ ὅμως ἔχουν μέσα τους φυτευμένο τὸ δυνατὸ νόμο τοῦ ἐνστίκτου, ποὺ ἀντικαθιστᾷ τὴ λογικὴ καὶ καθοδηγεῖ τί πρέπει νὰ πράξουν. Καὶ λένε: ἂς τραβήξουμε πρὸς τὸ βόρειο πέλαγος. Τοῦτο γιατὶ εἶναι γλυκύτερο τὸ νερὸ ἐκεῖνο τῆς θαλάσσης ἀπὸ τὸ νερὸ ἄλλων θαλασσῶν, ἐπειδὴ ὁ ἥλιος δὲν τὴ χτυπᾷ ἐπὶ πολὺ καὶ δὲν γίνεται ἡ ἐξάτμισις τοῦ ποσίμου γλυκοῦ νεροῦ, ὅπως ἀλλοῦ. Καὶ τὰ θαλασσινὰ ἀκόμη ὄντα ἀγαποῦν τὰ γλυκὰ νερά. Γι' αὐτὸ πολλάκις βλέπεις ψάρια νὰ παίρνουν τὸ ρεῦμα τῶν ποταμῶν καὶ νὰ κολυμποῦν ἐκεῖ, ἀποτραβηγμένα μακρυὰ ἀπ' τὴ θάλασσα. Γι' αὐτὸ τοὺς εἶναι προτιμώτερος ὁ Εὔξεινος Πόντος ἀπ' τοὺς λοιποὺς θαλασσίους κόλπους, γιατὶ κρίνεται κατάλληλος ν' ἀποθέσουν τ' αὐγά τους ἐν ἀσφαλείᾳ καὶ νὰ θρέψουν αὐτὰ ποὺ θὰ γεννηθοῦν. Ὅταν δὲ ἐκπληρωθῇ ὁ σκοπὸς τοῦ ταξιδιοῦ ἐκεῖ ἐπάνω, τότε ὅλα μαζὶ τὰ ψάρια, παληὰ καὶ νέα, ἐπιστρέφουν στὰ πρῶτα τους λημέρια. Ποιὸς εἶναι ὁ λόγος, ἂς τὸν ἀκούσουμε ἀπ' αὐτοὺς ποὺ σιωποῦν. Λέγουν πὼς ἡ βορεία ἐκείνη θάλασσα τοῦ Πόντου, εἶναι ἀβαθὴς καὶ εὐπρόσβλητη στὴ βία τῶν ἀνέμων καὶ δὲν ἔχει πολλοὺς κόλπους καὶ θαλάσσια περάσματα. Γι' αὐτὸ καὶ εὔκολα τὴν ἀναταράσσουν οἱ ἄνεμοι ἀπ' τὸν πυθμένα της, μέχρι τοῦ σημείου ὥστε ν' ἀνασηκώνουν καὶ τὴν ἄμμο ἀπ' τὰ βάθη της καὶ νὰ τὴν ἀνακατεύουν μαζὶ μὲ τὰ κύματα. Ἀλλὰ καὶ ὁ χειμώνας ἐκεῖ εἶναι βαρὺς καὶ πολλὰ καὶ μεγάλα ποτάμια μὲ τὰ παγωμένα τους νερὰ χύνονται στὴ θάλασσα ἐκείνη. Γι' αὐτό, ἀφοῦ περάσουν κανονικὰ τὸ καλοκαῖρι τους στὸν Εὔξεινο πόντο, πάλιν βιάζονται νὰ φύγουν μὲ τὴν προσέγγισι τοῦ χειμῶνος, καὶ νὰ κατεβοῦν στοὺς θερμοὺς βυθοὺς καὶ τὰ προσήλια μέρη. Γι' αὐτὸ

ἐγκαταλείπουν τὴ βορεινὴ θάλασσα ποὺ ἐπικρατοῦν κακοκαιρίες καὶ ἀράζουν σὲ κόλπους ποὺ λιγώτερο τοὺς πιάνει ὁ ἄνεμος. Ἐγὼ αὐτὰ ποὺ σᾶς γράφω τὰ εἶδα μὲ τὰ μάτια μου καὶ ἐθαύμασα τὴ σοφία τοῦ Θεοῦ. Ἐὰν τὰ στερούμενα λογικῆς ἐπισποῦν καὶ μέσα καὶ τρόπο τῆς σωτηρίας των, καὶ τὸ ψάρι γνωρίζῃ τὶ πρέπει νὰ προτιμήσῃ καὶ τὶ πρέπει ν' ἀποφύγῃ, τί θὰ εἰποῦμε ἐμεῖς ποὺ ἔχουμε τὸ προνόμιο τοῦ λογικοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἔχουμε μορφωθῆ μὲ τὸ νόμο τοῦ Θεοῦ, ἐμεῖς ποὺ τόσες ὑποσχέσεις ἐλάβαμε, καὶ τέτοιο φωτισμό, κι' ἔπειτα ἀπὸ ὅλα αὐτὰ νὰ πολιτευώμεθα ἀλογώτερα κι' ἀπὸ τὰ ψάρια; Δὲν βλέπετε πῶς αὐτὰ γνωρίζουν νὰ προνοοῦν κάπως γιὰ τὸ μέλλον τους, ἐνῷ ἐμεῖς τὸ ρίξαμε ἔξω καὶ δαπανοῦμε τὴ ζωή μας σὲ ἡδονικὲς ἀπολαύσεις ὅπως τὰ ζῶα;

Ἂν θελήσουμε νὰ καλοεξετάσουμε τὰς συνηθείας τῶν ζῴων, θὰ ἰδοῦμε σ' αὐτὰ μιὰ φροντίδα ἀπὸ φυσικὴ παρόρμησι, ἀδίδακτη. Ἀσφαλῶς τότε θὰ λάβουμε τὰ μέτρα γιὰ τὴ δική μας ἀσφάλεια, καὶ γιὰ τὴ δική μας σωτηρία, γιατὶ ἀλλιῶς θὰ κατηγορηθοῦμε περισσότερο, ὅταν βρεθοῦμε πιὸ κάτω ἀπὸ τὴ μίμησι τῶν ἀλόγων. Πολλὲς φορὲς ἡ ἄρκτος ὅταν πληγωθῆ βαθειά, μὲ διαφόρους τρόπους θεραπεύει τὸν ἑαυτό της, καὶ μάλιστα ἐπάνω στὴν πληγὴ ἐπιθέτει ἕνα χορτάρι ποὺ ναρκώνει τὸν πόνο καὶ εἶναι στεγνό. Ἐπίσης θὰ μποροῦσες νὰ ἰδῆς καὶ τὴν ἀλώπεκα ποὺ θεραπεύεται μὲ τὸ δάκρυ τοῦ πεύκου, δηλαδὴ τὴ ρητίνη. Ἀλλὰ καὶ ἡ χελώνη ὅταν δαγκωθῆ ἀπὸ τὴν ὀχιά, ἀποφεύγει τὴ βλάβη τοῦ δηλητηρίου τῆς ὀχιᾶς, μὲ τὸ ἀντιφάρμακο τῆς ρίγανης. Καὶ τὸ φίδι γιατρεύει τὸ ἀρρωστημένο μάτι του μὲ τὸ μάραθο ποὺ τρώγει. Καὶ τὰ βόδια ποὺ εἶναι ὅλο τὸ χειμῶνα κατάκλειστα στὸ βουστάσιο, μόλις πλησιάσῃ ἡ ἄνοιξι κυττοῦν ἀπὸ μέσα πρὸς τὶς πόρτες τῆς ἐξόδου κι' ὅλα γυρίζουν τὸ σῶμα τους πρὸς τὰ ἐκεῖ λὲς καὶ τοὺς ἐδόθη ἕνα σύνθημα. Ἀλλὰ καὶ τὰ πρόβατα ὅταν πλησιάζῃ ὁ χειμώνας τὰ βλέπεις, πράγματι, νὰ βόσκουν μὲ λαιμαργία σὰν νὰ θέλουν νὰ στοιβάξουν στὸ στομάχι τους πιὸ πολὺ ἐπειδὴ τὸ χειμῶνα δὲν παραβρίσκουν τροφή. Ἀπ' αὐτὰ τὰ παραδείγματα τὶ διδασκόμεθα ἐμεῖς λοιπόν; Ὅτι καὶ σ' αὐτὰ τὰ ἄλογα ζῷα ὑπάρχει κάποιο εἶδος διαισθήσεως γιὰ τὸ μέλλον τους, ὥστε κι' ἐμεῖς νὰ μὴ σταματοῦμε μονάχα στὴ φροντίδα τῆς παρούσης ζωῆς, ἀλλὰ νὰ δείχνουμε ἐνεργὸν ἐνδιαφέρον γιὰ τὴ μέλλουσα ποὺ εἶναι αἰωνία. Ποιὸς δίδαξε τὸ μικρὸ ἀρνάκι ποὺ πηδάει τὴ φράχτη σὰν

ἀκούσῃ, μέσα σὲ τόσα βελάσματα μυρίων προβάτων, τὴ φωνὴ τῆς μητέρας του, ἀμέσως τρέχει πρὸς αὐτὴν καὶ βρίσκει τὴν πηγὴ τοῦ γάλακτος; Κι' ἂν ὑποτεθῇ ἀκόμη πὼς ἡ τροφή του ἐκεῖ εἶναι λιγοστή, ὅμως σ' αὐτὴν ἀρκεῖται, χωρὶς νὰ προσέξῃ κἂν τοὺς γεμάτους ἀπὸ γάλα μαστοὺς τῶν ἄλλων. 'Αλλὰ καὶ ἡ μητέρα μέσα σὲ τόσα ἀρνιὰ γνωρίζει τὸ δικό της, παρὰ τὸ γεγονὸς μιὰ εἶναι ἡ φωνή, ἡ ἴδια χροιά, ὅλων, ἡ ἴδια ὀσμή. ὅσῳ τουλάχιστον μποροῦμε ἐμεῖς μὲ τὴν ὄσφρησί μας ν' ἀντιληφθοῦμε. Ὅμως σ' αὐτὰ ὑπάρχει κάποια ξεχωριστὴ αἴσθησις, ποὺ ξεπερνᾷ τὴ δική μας ἀντίληψι, καὶ ποὺ ἐμφανίζεται γιὰ τὴ διάγνωσι ἑνὸς πράγματος ποὺ τὰ ἐνδιαφέρει. Καὶ τὸ σκυλάκι ἀκόμη ποὺ δὲν φύτρωσαν τὰ δόντια του, ἀμύνεται κι' αὐτὸ ὅταν τὸ πειράζουν. Καὶ τὸ μοσχάρι, ποὺ δὲν ἔχει κέρατα λόγῳ τῆς ἡλικίας του, κι' αὐτὸ ξεύρει πὼς νἀμυνθῇ. Κι' ὅλα αὐτὰ γιατὶ ὁ Δημιουργός των Θεὸς ἀνεπλήρωσε τὴ λογικὴ ποὺ τοὺς λείπει μὲ τὶς εἰδικὲς αἰσθήσεις στὴ ζωή τους

Κανεὶς ἂς μὴ κατηγορῇ τὸν Ποιητὴν ἐπειδὴ στὴ μέση μας ἔφτιασε καὶ φαρμακερὰ ζῷα, βλαβερὰ καὶ ἐχθρικά. Γιατὶ ἂν ἔτσι σκέπτεται, πρέπει νὰ κατηγορήσῃ καὶ τὸν παιδαγωγὸ ποὺ βάζει σὲ πειθαρχία τὴν ρευστὴ νεολαία, καὶ ἐκεῖνον ποὺ σωφρονίζει τὸν ἄσωτο μὲ σκληρά, στυπτικὰ μέσα, μὲ πληγὲς καὶ μὲ μαστίγιο δηλαδή. Πιστεύεις ἀπόλυτα στὸν Κύριο; Τότε ἔχεις δύναμι νὰ πατᾷς ἐπάνω «ὄφεων καὶ σκορπίων». Δὲν διαβάζεις στὶς Πράξεις τῶν 'Αποστόλων νὰ μάθῃς πὼς ὅταν ὁ 'Απόστολος Παῦλος ἐμάζευε φρύγανα γιὰ τὴ φωτιά, μιὰ ὀχιὰ ποὺ ἦταν ἐκεῖ τρυπωμένη τὸν δάγκασε χωρὶς κἂν νὰ τὸν βλάψῃ, ἐπειδὴ εὑρῆκε τὸν ἅγιον αὐτὸν ἄνθρωπο μὲ δυνατὴ πίστι; 'Αλλ' ἐὰν εἶσαι ἄπιστος, μᾶλλον τὴν ἀπιστία σου νὰ φοβηθῇς καὶ ὄχι τὸ φίδι. Γιατὶ ἡ ἀπιστία σου σὲ κατήντησεν ἔτσι ὥστε νὰ ὑπόκεισαι σὲ κάθε εἴδους βλάβη. Γιατί, καὶ ὅσα λυπηρὰ μᾶς βαρύνουν, προέρχονται κατὰ Θεοῦ παραχώρησιν. Ὁ Θεός, πρέπει νὰ ξεύρουμε, δὲν μᾶς ἀφίνει στὴ διάθεσι τιμωρῶν πονηρῶν δυνάμεων, ἀλλ' ὁ ἴδιος ὁρίζει πόσο θὰ τιμωρηθοῦμε, σύμφωνα μὲ τὴν ἀντοχὴ ἐκείνων ποὺ πρέπει νὰ ὑποβληθοῦν σὲ μιὰ τέτοιου εἴδους θεραπεία. 'Αλλὰ καὶ ὅποιο καλὸ ποὺ ἀπορρέει ἀπ' τὴ θεία δύναμι φθάσῃ σ' ἐμᾶς, πιστεύουμε καὶ διακηρύττουμε πὼς εἶναι ἔργον τῆς θείας χάριτος ποὺ τὰ πάντα ἐνεργεῖ. Τίποτε δὲν μένει χωρὶς τὴν πρόνοιά του, κανένα δὲν ὑπάρχει χωρὶς φροντίδα τοῦ Θεοῦ. Ὅλα τὸ ἀκοίμητο μάτι τοῦ

Θεοῦ τὰ ἐπιβλέπει. Εἶναι σ' ὅλα κοντά, καὶ τ' ἀσφαλίζει. Πολλὲς φορὲς λοιπόν, ἡ σοφία καὶ ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ ποὺ καθαρὰ φαίνεται καὶ στὰ μικρότερα τῶν πραγμάτων. Γιατὶ Ἐκεῖνος ποὺ ἅπλωσε ἐπάνω ἀπ' τὸ κεφάλι μας τὸν οὐρανό, Ἐκεῖνος ποὺ τ' ἀπέραντα πελάγη ἀνάχυσε μπρὸς στὰ μάτια μας, Αὐτὸς ὁ ἴδιος εἶναι ποὺ ἔφτιασε καὶ τὸ λεπτότατο ὀργανισμὸ τῆς μέλισσας μὲ τὸ κεντρί του σὰν μικροσωλῆνα ποὺ περνᾷ γιὰ τὴν ἄμυνά της ,δηλητήριο καὶ χύνεται κατὰ τοῦ ἐχθροῦ. Καὶ εἶναι ἐπίκαιρο νὰ εἰποῦμε μαζὶ μὲ τὸν Προφήτη Δαυΐδ: «Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου Κύριε πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας.» Σ' Αὐτὸν ἀνήκει ἡ δόξα καὶ ἡ τιμή, καὶ ἡ μεγαλοπρέπεια εἰς τὸν Πατέρα, τὸν Υἱὸν καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς ἀπεράντους αἰῶνας Ἀμήν.—

Ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ, τῆς ἀπειρογάμου νύμφης εἰκὼν διεγράφη ποτέ. Ἐκεῖ Μωϋσῆς διαιρέτης τοῦ ὕδατος, ἐνθάδε Γαβριὴλ ὑπηρέτης τοῦ θαύματος. Τότε τὸν βυθὸν ἐπέζευσεν ἀβρόχως Ἰσραήλ, νῦν δὲ τὸν Χριστὸν ἐγέννησε ἀσπόρως ἡ Παρθένος. Ἡ θάλασσα μετὰ τὴν πάροδον τοῦ Ἰσραὴλ ἔγινεν ἄβατος. Ἡ ἄμεμπτος μετὰ τὴν γέννησιν τοῦ Ἐμμανουὴλ ἔμεινεν ἄφθορος. Ὁ ὢν καὶ πρὸ ὢν καὶ φανεὶς ὡς ἄνθρωπος Θεὸς ἐλέησον ἡμᾶς.

ΒΙΒΛΙΑ ΔΩΡΗΘΕΝΤΑ ΥΠΟ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ
ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΟΡΦΑΝΙΚΗΣ ΣΤΕΓΗΣ «ΚΥΨΕΛΗ»
ΚΑΙ ΠΩΛΟΥΜΕΝΑ ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΤΗΣ ΣΚΟΠΩΝ

1.—ΕΤΣΙ ΣΠΟΥΔΑΖΟΥΝ ΟΙ ΦΤΩΧΟΙ	Σελίδες	285·	Δραχ.	20
2.—30 ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ	»	120.	»	20
3.—ΕΒΡΑΪΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΕΚΤΟΝΙΣΜΟΣ	»	145	»	15
4.—ΣΤΑ ΔΟΝΤΙΑ ΤΩΝ ΘΗΡΙΩΝ	»	192	»	20
5.—ΦΩΣ ἢ ΦΩΤΙΑ;	»	155	»	10
6.—ΧΩΡΙΣ ΜΑΣΚΑ	»	105	»	5
7.—ΟΜΙΛΟΥΝ ΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ	Βιβλίον Α.΄»	204	»	25
8.—ΟΜΙΛΟΥΝ ΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ	» Β.΄»	184	»	25

9.—ΑΔΕΛΦΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ('Εκτυποῦται καὶ θὰ κυκλοφορήσῃ ἐντὸς τοῦ 'Ιανουαρίου 1962)

῞Απαντα τὰ ἀνωτέρω Βιβλία πωλοῦνται εἰς τὸ Βιβλίοπωλεῖον τῆς 'Αποστολικῆς Διακονίας, Δραγατσανίου 2 (Πλατ. Κλαυθμῶνος) ὡς καὶ εἰς τὰ Κεντρικὰ Βιβλιοπωλεῖα 'Αθηνῶν. 'Αποστέλλονται καὶ ὑφ' ἡμῶν ταχυδρομικῶς ἐπὶ καταβολῇ τοῦ ἀντιτίμου.

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ «ΚΥΨΕΛΗ»

Διὰ τὰς Ἱ. Μητροπόλεις: δραχ. 50.— Διὰ τοὺς Κληρικοὺς καὶ Λαϊκούς: δραχ. 30.— Ἐξωτερικοῦ δολλάρια 2.— Τιμὴ τεύχους δρχ. 2.—

ΘΕΡΜΗ ΠΑΡΑΚΛΗΣΙΣ

Βοηθῆστε μας ἀδελφοί! Μὴ καθυστερεῖτε τὴν μικράν σας συνδρομὴν ἐπάνω εἰς τὴν ὁποίαν καὶ μόνον στηρίζεται ἡ ἔκδοσίς της,

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΚΑΙ ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ

Διὰ πᾶσαν ὑπόθεσιν σχετιζομένην μὲ τὸ Περιοδικόν, (ἀλληλογραφία, ἐπιταγαὶ συνδρομῶν, φιλάνθρωπος ἐνίσχυσις τῆς ἀνεγειρομένης 'Ορφανικῆς Στέγης καὶ τοῦ Παρεκκλησίου της) ν' ἀπευθύνεσθε: Δεσποινίδα ΚΑΤΙΝΑΝ Γ. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ
ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ 64 ΓΛΥΦΑΔΑ—ΑΤΤΙΚΗΣ